

Oslo tingrett - TOSLO-2011-129394-3

Instans	Oslo tingrett - Kjennelse.
Dato	2011-08-16
Publisert	TOSLO-2011-129394-3
Stikkord	22. juli-saken. Domstolloven § 125 første ledd bokstav c, § 127 1. punktum, § 129. Begjæring om lukkede dører.
Sammendrag	Tingretten avla kjennelse om at rettsmøtet berammet 19. august 2011 for behandling av politiets begjæring om at siktede i 22. juli-saken fortsatt skulle undergis fullstendig isolasjon, holdes for lukkede dører. Begrunnelsen var etterforskningshensyn, da retten blant annet la til grunn at politiet fortsatt ikke hadde kommet til bunns i spørsmålet om siktede kunne ha hatt medhjelpere ved de to terroranslagene. (Sammendrag ved Lovdata.)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2011-129394-3 (11-129394ENE-OTIR/06).
Parter	Den offentlige påtalemyndighet mot A (advokat Geir Lippestad).
Forfatter	Tingrettsdommer Hugo Abelseth.

Begjæringen og saksbehandlingen

Oslo politidistrikt har ved påtegning av 16.08.2011 begjært at rettsmøte berammet den 19.08.2011 kl. 13.00 skal holdes for lukkede dører. Det er begjært at slik avgjørelse treffes forut for rettsmøtet. I møtet skal spørsmålet om siktede, A fortatt skal undergis fullstendig isolasjon, behandles.

En begjæring om lukking kan behandles som kontorforretning forut for rettsmøtet, jf. Bøhn: Domstolloven, Kommentarutgave side 377. Retten anser det hensiktsmessig å treffe slik forhåndsavgjørelse som kontorforretning.

Det fremgår av påtegningen fra påtalemyndigheten at siktedes forsvarere og oppnevnte bistandsadvokater er varslet om begjæringen.

Etter loven har offentligheten, herunder pressen, ikke uttalerett når det skal avgjøres om en sak skal behandles for lukkede dører, jf. Bøhn: Domstolloven, Kommentarutgave side 378 med henvisning til NOU 1988:2 side 49. I heftet: Dommerne og mediene, utgitt av Den norske Dommerforening i 2006 side 16 sies imidlertid:

Utvalget anbefaler at dommerne gir tilstedeværende journalister anledning til å uttale seg til spørsmålet om dørene skal lukkes, før spørsmålet om å behandle saken for lukkede dører forhandles bak lukkede dører.

Uttalelsen synes bare å ta sikte på den situasjon at en begjæring om lukking behandles i sammenheng med det egentlige rettsmøtet. Dommerforeningens anbefaling fremstår som lite praktikabel når avgjørelsen treffes som kontorforretning forut for rettsmøtet.

Den 15.08.2011 ble det offentlig kjent at fengslingsmøtet skal avholdes 19.08.2011 og at politiet vil fremsette en begjæring om forhåndslukking som vil bli avgjort av tingretten i løpet av den 17.08.2011. Enkelte presseorganer har således på eget initiativ valgt å gi kommentarer til en begjæring om forhåndslukking, slik at retten ved sin avgjørelse har kunnet ta hensyn til de synspunkter som fremholdes.

Anførselene

Påtalemyndigheten har i sin begjæring om lukking av dørene opplyst at det så langt er foretatt over 350 avhør, det er foretatt en rekke beslag blant siktedes eiendeler og det er innhentet et stort videomateriale fra Oslo sentrum. Det er videre opplyst at siktede selv sier at han var alene om de to terrorhandlingene, og at det er sentralt for politiet å ettergå all den informasjon han så langt har gitt i nærmere 60 timer med avhør. Politiet frykter at dersom siktede får mulighet til kommunikasjon med andre, vil han også få mulighet til kommunikasjon med eventuelle medhjelpere. Det er også vist til at siktede har oppgitt at det finnes to andre «celler» i Norge, uten at han vil navngi hvem som står bak disse.

Retten har ikke mottatt noe skriftlig innspill fra forsvarerne, men retten legger til grunn at siktede ønsker åpent rettsmøte slik han ga uttrykk for ved fengslingsmøtet den 25.07.2011.

Presseorganer som har uttalt seg har argumentert for at rettsmøtet skal være offentlig. De har bl.a. vist til at det er svært alvorlige forbrytelser som er begått, noe som gjør det helt nødvendig for pressen med innsyn i både politiets og rettsapparats håndtering av saken. Det er også fremholdt at angrepene har stor samfunnsmessig interesse - både i Norge og internasjonalt.

Videre er det fremholdt at muligheten for at det foreligger eventuelle medhjelpere er sterkt svekket de siste ukene, og det er vist til at det uansett vil være referatforbud fra fengslingsmøtet. Dette og pressens eget etiske regelverk «Vær Varsom»-plakaten vil ivareta en eventuell bekymring for at siktede skal få anledning til å spre «uønskede» meldinger i offentligheten.

Det er også vist til at den sikkerhetsmessige situasjonen er endret etter rettsmøtet den 25.07.2011 (TOSLO-2011-119207-2) og at det er langt færre utenlandske journalister til stede i Norge, slik at et rettsmøte kan gjennomføres på ordinært vis i Oslo tinghus. Det er også fremholdt at dersom det er bekymring for sikkerheten, kan retten beslutte «delvis lukking» slik at representanter fra media får være tilstede.

Retten bemerkninger

Hovedregelen er at et rettsmøte er offentlig, dvs. at alle som ønsker det, kan overvære møtet, jf. domstoloven § 124. I påtegningen fra påtalemyndigheten er det som rettslig grunnlag for begjæringen om lukking vist til domstoloven § 125 første ledd bokstav c. Etter denne bestemmelsen kan retten bestemme at et rettsmøte skal holdes for lukkede dører «når særlige forhold gir grunn til frykt for at offentlighet vil vanskeliggjøre sakens opplysning og lukkede dører derfor er påkrevd».

For at lukking skal anses «påkrevd», må det foreligge konkrete og særlige forhold som gir grunn til å frykte for at sakens opplysning ellers vil bli vanskeliggjort, jf. Rt-1990-743.

Retten legger basert på begjæringen til grunn at politiet ikke har kommet til bunns i spørsmålet om siktede kan ha hatt medhjelpere ved de to terroranslagene og at politiet holder dette åpent. I en sak som denne har retten forståelse for at politiet trenger tid for å etterprøve siktedes opplysninger om at han har utført handlingene alene. Politiet har så langt innhentet et omfattende etterforskningsmateriale. Det vises i denne forbindelse også til siktedes egen forklaring om at det finnes to andre «celler» i Norge.

Begjæringen om lukking reiser særlig spørsmål om det er grunn til å frykte for at et åpent rettsmøte vil innebære at informasjon fra etterforskningen tilflyter eventuelle medhjelpere og at slik informasjon vil skade etterforskningen rettet mot slike. Retten legger til grunn at påtalemyndigheten ser for seg at slik informasjon kan bli gitt under rettsmøtet den 19.08.2011.

Et rettsmøte offentlig, åpner det i prinsippet for at alle og enhver vil kunne være til stede. Dette vil i høy grad kunne aktualisere den problemstilling politiet har pekt på. Retten er etter dette av den oppfatning at det er påkrevd at rettsmøtet skal holdes for lukkede dører.

Retten har særskilt vurdert om pressen likevel bør tillates å overvære rettsmøtet, jf. domstoloven § 127 første punktum (delvis lukking). I den forbindelse har det betydning at det er referatforbud fra forhandlingene, jf. domstoloven § 129. Retten har særskilt tatt opp spørsmålet om delvis lukking med påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten har kommentert dette i epost av 16.08.2011 og har motsatt seg det.

Påtalemyndigheten har bl.a. uttalt at den er åpen for at pressen på et senere tidspunkt i etterforskningen kan få adgang til rettsmøtene, men at den under enhver omstendighet vil motsette seg det på det nåværende tidspunkt, drøye tre uker inn i en omfattende etterforskning. Det er videre fremholdt at det i en slik situasjon ikke vil være forsvarlig å stole på et referatforbud for et stort presseoppbud, sett i forhold til faren for at det kan komme ut opplysninger som kan være til skade for etterforskningen.

Etter domstoloven § 127 må det foreligge særlige grunner for at noen skal gis adgang til et rettsmøte som holdes for lukkede dører. Med utgangspunkt i denne bestemmelsen må det foretas en konkret vurdering av om pressen skal gis anledning til å være til stede. Slik retten ser det er en slik ordning først og fremst aktuell og betryggende når det er snakk om en mer begrenset pressedeltakelse. Retten forventer en betydelig pressedeltakelse fra norsk og utenlandsk presse dersom det åpnes for at de er til stede. Retten er sålede enig med påtalemyndigheten i at det i dette særlige tilfellet ikke er forsvarlig å stole på at et referatforbud er tilstrekkelig. Etter dette har retten kommet til at det ikke skal gjøres unntak for pressen.

Slutning:

Rettsmøte berammet 19.08.2011 for behandling av politiets begjæring om at A fortatt skal undergis fullstendig isolasjon, holdes for lukkede dører.